

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 19 грудня 2017 року № 26-2

м. Київ

Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України “Про Рахункову палату” розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України. За результатами розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Національна академія аграрних наук України (президент НААН Гадзало Я. М.) протягом 2015–2016 років і 9 місяців 2017 року **в цілому забезпечила продуктивне, результативне та економне використання коштів державного бюджету**, виділених на наукову і організаційну діяльність її президії у загальному обсязі 64,0 млн гривень. **Незважаючи на зменшення видатків за загальним фондом державного бюджету за бюджетною програмою за КПКВК 6591020 “Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії аграрних наук України” на 18,1 відс. (2015 рік), 28,0 відс. (2016 рік), 23,2 відс. (2017 рік), Академією забезпечено функціонування наукових і дослідних установ, виконання статутних завдань та плану проведення понад 3 тис. наукових робіт. Із вказаних робіт у 2015–2016 роках 1660 наукових робіт завершено.**

Академією вживалися заходи щодо забезпечення повернення у власність, збереження і ефективного використання об’єктів державної власності, які держава передала їй та її організаціям у безстрокове безоплатне користування. Також розпочато роботу з приведення кадрових питань у відповідність із вимогами законодавства. У той же час **питання обліку**

державного майна, його ефективного використання і розпорядження, реєстрації корпоративних прав держави вирішені частково.

Не в повному обсязі забезпечено проведення державної реєстрації речових прав і оформлення права державної власності на нерухоме майно та правовстановлюючих документів на землю.

2. Академією не вжито усіх заходів щодо виконання пропозицій, наданих Рахунковою палатою за результатами попереднього аудиту. Як наслідок, встановлені теперішнім аудитом порушення, зокрема щодо управління НААН об'єктами державної власності, свідчать про невіднесеність низки питань у цій сфері.

Створеним у структурі Академії відділом внутрішнього аудиту, за результатами проведених ним протягом 2015–2016 років і 9 місяців 2017 року 34 контрольних заходів, суттєвих порушень використання коштів державного бюджету не встановлено. Натомість мали місце **факти неефективного використання і розпорядження об'єктами державної власності**. За три роки перевірки відділу внутрішнього аудиту охоплено лише 11 відс. організацій НААН, що не забезпечує достатнього контролю.

3. В Україні переважно сформовані нормативно-правові документи, які регулюють питання у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН та управління об'єктами державної власності. Однак Урядом відповідні нормативні механізми реалізації окремих з них не створені.

Зокрема, прийнято новий Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”. Проте **через відсутність окремих нормативно-правових актів повноцінної реалізації цього Закону не забезпечено**. Порядок формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, і Порядок проведення конкурсного відбору наукових і науково-технічних робіт **Кабінетом Міністрів України не розроблені і не затверджені**. Також **Урядом не затверджений порядок створення, реорганізації та ліквідації державних наукових установ (організацій, підприємств), що перебувають у віданні національних галузевих академій наук.**

Окремі нормативно-правові акти залишаються нормативно нерегульованими. Норми статті 18 Закону України від 26.11.2015 № 848 “Про наукову і науково-технічну діяльність” (далі – Закон 848) і статті 4 Закону України від 07.02.2002 № 3065 “Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу” (далі – Закон 3065) **не узгоджені між собою в частині затвердження статутів національних галузевих академій**. Також не узгоджені між собою норми статті 5 Закону 3065 і статті 13 Бюджетного кодексу України щодо віднесення надходжень від реалізації нерухомого майна, що перебуває на балансі бюджетних установ, до власних надходжень бюджетних установ.

З 2002 року залишився невиконаним **пункт 6** постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2001 № 1708 “Про умови оплати праці

працівників апарату президій галузевих академій наук” щодо розроблення МОН за участі Національної академії наук України кваліфікаційних характеристик посад наукових працівників апарату президій Національної та галузевих академій наук з урахуванням положень статті 20 Закону України від 13.12.1991 № 1977 “Про наукову і науково-технічну діяльність”. Норми зазначеної постанови Уряду не приведені у відповідність із чинним законодавством після втрати чинності цим Законом.

4. Розпочата Академією з 2013 року **оптимізація організацій**, що перебувають у її віданні, продовжується і станом на 01.01.2018 **не завершена**. Окремі прийняті НААН упродовж 2015–2016 років і 9 місяців 2017 року рішення про реорганізацію своїх державних підприємств дослідних господарств та установ переглядалися та скасовувались іншими її рішеннями. При цьому мали місце випадки прийняття Академією рішень щодо реорганізації своїх підприємств шляхом приєднання їх до інших установ НААН та припинення їх як юридичних осіб.

З метою упорядкування процесів управління майном НААН створено дорадчий орган – комісію з розгляду майнових та земельних питань президії НААН. Проте **звіти про роботу цієї комісії та комісії з удосконалення структури експериментальної бази наукових установ НААН за 2015–2017 роки відсутні**.

5. Академія забезпечила **обґрунтування своїх видатків за загальним фондом на 2015–2017 роки**. Однак через відсутність капітальних видатків за загальним фондом НААН **запланувала без відповідних обґрунтувань за спеціальним фондом на 2016–2017 роки отримання благодійної допомоги у сумі 1101,5 тис. грн у вигляді матеріальних цінностей, робіт і послуг**.

Незважаючи на своєчасне подання НААН паспортів бюджетної програми 6591020 до Міністерства фінансів України, у 2015 і 2016 роках паспорти цієї бюджетної програми затверджені Мінфіном з порушенням термінів, встановлених частиною 8 статті 20 Бюджетного кодексу України і пунктом 6 Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2001 № 1098.

6. У результаті того, що протягом 2015–2017 років **кошти для НААН за загальним фондом держбюджету у запланованих обсягах не виділялися, а видатки за бюджетною програмою за КПКВК 6591020 щорічно зменшувалися, оновлення основних фондів НААН і належне утримання переданих їй об’єктів державної власності фактично здійснюється за рахунок коштів підприємств та організацій Академії**. Зазначене не сприяє розвитку їх виробничої і наукової бази.

Затверджені видатки за загальним фондом переважно **забезпечують лише потребу НААН на виплату заробітної плати з нарахуваннями та довічної плати за звання дійсного члена (академіка) і члена-**

кореспондента. Як наслідок, оплата комунальних послуг та зміцнення матеріально-технічної бази Академії здійснюється за рахунок коштів спеціального фонду, основним джерелом наповнення якого у 2015–2017 роках була благодійна допомога від державних підприємств дослідних господарств і наукових установ, що перебувають у її віданні (98,8 відсотка).

7. НААН, розпочавши у 2016 році здійснення заходів щодо запровадження обліку і ефективного використання об'єктів державної власності, не забезпечила належного контролю за їх виконанням підвідомчими організаціями. Електронну систему обліку об'єктів майнового комплексу НААН впроваджено в наукових установах Академії. При цьому в державних підприємствах цю систему не впроваджено. Проведення щорічної інвентаризації державного нерухомого майна організаціями, які віднесені до відання НААН, не забезпечено. Як наслідок, дані щодо кількості, вартості і площі наявного майна в організаціях, що перебувають у віданні НААН, є неповними.

Також протягом 2015–2016 років і 9 місяців 2017 року НААН не подавала Фонду державного майна України інформацію про господарські організації щодо яких здійснюються корпоративні права держави.

8. Науковими установами, підприємствами і організаціями, що перебувають у віданні НААН, не забезпечено своєчасної державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. За останні шість років реєстрацію проведено 111 організаціями НААН (52 відс.) з 214 балансоутримувачів, якими у повному обсязі зареєстровано лише 17,1 відс. об'єктів нерухомого майна.

Правовстановлюючі документи на земельні ділянки переважної більшості організацій НААН потребують переоформлення. Окремими організаціями не забезпечено належного обліку і проведення експертної оцінки земельних ділянок. Як наслідок, 78 організаціями НААН не забезпечено належного відображення у бухгалтерському обліку земельних ділянок або права користування ними, що не сприяє достовірності оцінки вартості майнового комплексу НААН.

9. З дозволу керівників окремих організацій НААН державне майно використовується третіми особами без відшкодування відповідних витрат на його утримання. Мали місце випадки невідповідності фактичних орендованих площ даним, вказаним у договорах оренди, та безпідставна зміна вартості орендованого майна, що занижує доходи спеціального фонду державних установ. Як наслідок, лише трьома перевіреними організаціями НААН недоотримано доходів від орендної плати в сумі 200,2 тис. гривень. Орендарями не відшкодовано комунальні послуги у сумі 58,3 тис. гривень.

Академією не забезпечено належного аналізу укладених її організаціями інвестиційних договорів на будівництво житлових будинків/житлових комплексів на території їх землекористування. Не проведено об'єктивної оцінки внесків під час укладання договорів про спільну

діяльність. Як наслідок, наявна в Академії **інформація про стан виконання таких договорів** щодо зроблених внесків, понесених витрат сторін та отриманих результатів є **неповною**.

10. Академія не забезпечила належного контролю за діяльністю власних державних підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень. Зокрема, Академією не вжито дієвих заходів щодо ліквідації частини суб'єктів господарювання, які не здійснювали господарської діяльності.

В порушення частини другої статті 75 Господарського кодексу України окремими підприємствами НААН спрямовано на **благодійну допомогу кошти у сумі, що на 3317,2 тис. грн перевищує суму, затверджену фінансовими планами на 2015 і 2016 роки.** У той же час унаслідок використання цими підприємствами коштів на цілі, не пов'язані з організацією їх діяльності, **не забезпечується оновлення їх основних засобів.**

Подані підприємствами до Академії дані про сплату частини чистого прибутку унеможливають аналіз повноти такої сплати за підсумками фінансових результатів. Подана структурними підрозділами Академії до Мінекономрозвитку і Мінфіну інформація про виконання фінансових планів державних підприємств та моніторингу має розбіжності. Отже, **НААН не забезпечено належного аналізу діяльності своїх підприємств як на стадії затвердження фінансових планів, так і їх виконання.**

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України затвердити.

2. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України поінформувати Верховну Раду України.

3. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та запропонувати:

3.1. Внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції:

- щодо узгодження норм статті 5 Закону 3065 і статті 13 Бюджетного кодексу України щодо віднесення надходжень від реалізації нерухомого майна, що перебуває на балансі бюджетних установ, до власних надходжень бюджетних установ;

- щодо внесення змін до Закону 3065 з метою узгодження норми статті 4 цього Закону зі статтею 18 Закону 848 в частині затвердження статутів національних галузевих академій.

3.2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

- зобов'язати НААН підготувати та подати на затвердження Кабінету Міністрів України актуалізований Перелік установ, організацій та підприємств, які перебувають у віданні Національної академії аграрних наук;
- прискорити розроблення і затвердження Порядку формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, і Порядку проведення конкурсного відбору наукових і науково-технічних робіт, як цього вимагають статті 48 і 58 Закону 848 відповідно;
- затвердити порядок створення, реорганізації та ліквідації державних наукових установ (організацій, підприємств), що перебувають у віданні національних галузевих академій наук, як того вимагає стаття 18 Закону 848;
- зобов'язати Мінфін при складанні проекту державного бюджету на 2018 рік та наступні роки враховувати капітальні видатки на забезпечення потреб Національної академії аграрних наук України в оновленні основних фондів.

4. Надіслати Звіт і рішення Рахункової палати Національній академії аграрних наук України і рекомендувати:

- провести суцільну інвентаризацію нерухомого майна НААН (у тому числі земельних ділянок) і розробити план заходів щодо його ефективного використання;
- вжити заходів щодо ліквідації юридичних осіб – державних підприємств НААН, які припинили свою діяльність, але не здійснили ліквідаційні процедури у встановленому порядку;
- підготувати і подати на затвердження Кабінету Міністрів України перелік установ, організацій та підприємств, що перебувають у віданні Національної академії аграрних наук України. Здійснювати контроль за своєчасним внесенням до нього змін;
- зобов'язати організації Академії забезпечити належний контроль за кількісним обліком землі на підставі документальних підтверджень щодо права користування земельними ділянками;
- з метою забезпечення контролю за ефективним використанням державного майна (у тому числі наданого в оренду) запровадити в підприємствах, що перебувають у віданні НААН, електронну систему обліку об'єктів майнового комплексу НААН;
- запровадити здійснення аналізу діяльності державних підприємств НААН, узгоджуючи його результати між підрозділами Академії під час складання звітних форм, у тому числі щодо показника сплати частки чистого прибутку до державного бюджету за результатами фінансового року. Призначити відповідальних осіб з метою здійснення контролю за діяльністю державних підприємств НААН;
- ініціювати внесення змін до договорів про спільну діяльність з метою проведення об'єктивної оцінки внесків сторін, визначення щорічних фінансових результатів та витрат сторін. Провести внутрішній суцільний аудит діяльності організацій, які уклали договори спільної діяльності, та запровадити аналіз виконання умов договорів;

- забезпечити подання Мінекономрозвитку та Фонду державного майна України повної та достовірної інформації про об'єкти державної власності, щодо яких здійснюються корпоративні права держави;

- внести зміни до Статуту НААН в частині визначення порядку позбавлення статусу дійсного члена (академіка), члена-кореспондента, іноземного члена, вказавши конкретні випадки і підстави. Забезпечити належний контроль за періодичним звітуванням дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів за свою наукову діяльність;

- вжити невідкладних заходів щодо усунення виявлених аудитором порушень і запобігання їм надалі.

4.1. Зобов'язати підвідомчі установи і організації:

- провести інвентаризацію державного нерухомого майна з метою повного і достовірного відображення у формі № 2 б (д) "Відомості про нерухоме державне майно" даних про наявні об'єкти державної власності, їх вартість, площу та оформлені правовстановлюючі документи;

- вжити дієвих заходів щодо забезпечення реєстрації речових прав на нерухоме майно. Забезпечити відображення у бухгалтерському обліку земельних ділянок та права користування ними;

- внести зміни до договорів оренди нерухомого майна в частині приведення площ у відповідність із фактично зайнятими площами орендарями і здійснюваною діяльністю. Вжити заходів щодо обов'язкового страхування орендованого майна;

- вжити невідкладних заходів щодо усунення виявлених аудитором порушень і запобігання їм надалі.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову і організаційну діяльність президії Національної академії аграрних наук України оприлюднити на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

6. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Зарембу І. М.

Т. в. п. Голови Рахункової палати

О. С. Яременко